

POŻEGNANIA

Janusz Alfred Maria Uberna (1929–2013)

Janusz Alfred Maria Uberna urodził się we Lwowie 5 kwietnia 1929 r. Swoje dzieciństwo spędził wśród jarów Podola w Trembowli. Tutaj zastała go II wojna światowa. Przeszedł dwie okupacje; sowiecką i hitlerowską. W 1945 r. „powrócił” z matką, przez Chełm i Puławy, do Warszawy.

Po ukończeniu w 1945 r. liceum, podjął studia na Wydziale Nauk o Ziemi Uniwersytetu Warszawskiego. W 1953 r. uzyskał dyplom magistra geologii i paleontologii, za pracę „Dolomity środkowodeńskie okolic Łagowa”, wykonaną pod kierunkiem Jana Samsonowicza.

Z Państwowym Instytutem Geologicznym związał się od początku studiów. Najpierw były to krótkoterminowe umowy o pracę, a od listopada 1951 r. stały etat w Zakładzie Surowców Skalnych. Zajmował się inwentaryzacją złóż i wystąpień kruszywa naturalnego. Następnie poszukiwał i dokumentował złoża fosforytów w okolicach Gościeradowa, Chwałowic, Krzyżanowic, Walentynowa i Łączan. W 1958 r. przeszedł do Zakładu Złóż Surowców Promieniotwórczych. Do 1964 r. badał mineralizację uranową w rejonach Wądroża Wielkiego, Radomierzyc i Turoszowa oraz w wapieniach i marglach miedzionośnych niecki północnosudeckiej, w kopalniach „Lena”, „Nowy Kościół” i „Konrad II”. Poza tym badał uranonośność serii węglowych Górnośląskiego Zagłębia Węglowego, a także pstrego piaskowca w rejonie Pasłęka i stref tektonicznych Gór Świętokrzyskich. W 1961 r. obronił rozprawę doktorską „Rozwój serii fosforonośnej północnego obrzeżenia Gór Świętokrzyskich na tle zagadnień sedimentologicznych albu i cenomanu”. W 1966 r. został kierownikiem Pracowni Fosforytów w Zakładzie Złóż Soli i Surowców Chemicznych, w której do 1970 r. badał m.in. fosforytonośność kredy, paleogenu i neogenu w rejonie Zatoki Puckiej, utworów górnoeocenijskie w rejonie parczewskim oraz warstw paleogeńskich na obszarze między Radomiem i Białą Podlaską.

Prace te przerwał w 1971 r., ponieważ został delegowany do poszukiwań złóż fosforytów w Libii.

Po powrocie na początku 1972 r. kontynuował badania fosforytów w różnych regionach Polski. Zajmował się też występowaniem złóż surowców mineralnych w Afryce Północnej i Środkowej. W 1973 r. uzyskał stopień doktora habilitowanego na podstawie rozprawy „Uran w Górach Świętokrzyskich”. W 1975 r. został mianowany docentem w Instytucie Geologicznym.

W maju 1979 r. objął stanowisko starszego geologa w polskiej grupie Międzynarodowej Ekspedycji Geologicznej RWPG w Mongolii. Grupa wykonywała mapy geologiczne w skali 1: 50 000 i poszukiwała surowców mineralnych w rejonie Narintaj-Obo (ajmak chentejski w północno-wschodniej Mongolii). Od tej pory Janusz Uberna przeplatał badania polskich fosforytów z pracami w Mongolii. W Instytucie zajmował się utworami fosforytonośnymi na obszarach Gościeradów–Iłża–Radom oraz Gościeradów–Salomin–Modliborzyce. Ukończył również monografię polskich fosfo-

rytów, wskazując perspektywy dalszych ich poszukiwań. Studia polskich formacji fosforytonośnych przerwał na początku 1984 r. Został wówczas skierowany do pracy w Mongolii, do badań złóż pierwiastków ziem rzadkich. Wraz ze Stanisławem Kubickim opracował projekt badań złóż pierwiastków ziem rzadkich Ługijn-goł. Przez prawie siedem lat (do sierpnia 1990 r.) Janusz Uberna był głównym geologiem wspomnianej Ekspedycji, efektem jej prac była dokumentacja geologiczna złóż Ługijn-goł i przygotowanie złóża do eksploatacji. Praca została z uznaniem przyjęta przez władze polskie i mongolskie. Po powrocie do Instytutu Janusz Uberna poświęcił się porządkowaniu i modernizacji bogatych instytucyjnych archiwalnych opracowań geologicznych i rdzeni wiertniczych. Na początku 1992 r. został kierownikiem Centralnego Archiwum Geologicznego PIG. Sprawował tę funkcję aż do przejścia na emeryturę w 2002 r. Pod jego kierownictwem przebudowano i zmodernizowano liczne instytutowe budynki archiwów.

Za swoje zasługi Janusz Uberna otrzymał w 1954 r. nagrodę Prezesa CUG, a w 2002 r. Nagrodę Specjalną Dyrektora Naczelnego PIG. W latach 1993–1995 był mianowany dyrektorem górniczym, został odznaczony resortową odznaką Zasłużony dla Polskiej Geologii, Odznaką Instytutu Geologicznego, Odznaką Zasłużony Pracownik Instytutu Geologicznego i Złotą Odznaką Państwowego Instytutu Geologicznego. Otrzymał również dwa mongolskie odznaczenia państwowe i odznakę przyznaną z okazji 60. rocznicy powstania Mongolskiej Republiki Ludowej.

Janusz Uberna zawsze imponował swoim kolegom i współpracownikom niezwykłą sumiennością w pracy, wiedzą i doświadczeniem zawodowym. Był także zapalnym filatelistą. Potrafił zaskarbić sobie powszechną sympatię jako osoba skromna, uczynna i obowiązkowa, o duszy romantyka. Na emeryturze „odkrył” w sobie zacięcie pisarskie. Opublikował powieść przygodową („Dalej na wschód”,

2012), wspomnienia z pracy w Mongolii („Gobijska przygoda”, 2012) oraz autobiografię („Życie pełne podróży”, 2013). Ta ostatnia publikacja wyraźnie charakteryzuje go jako zapałonego eksploratora i miłośnika przyrody zarówno ojczystego kraju, jak i odwiedzanych krain. Brał też żywy udział w życiu instytutowej wspólnoty emeryckiej, jako współorganizator i do końca aktywny członek Zarządu Stowarzyszenia Emerytowanych Pracowników PIG (2008–2013).

Janusz Uberna zmarł w Warszawie 26 grudnia 2013 r. Żonę Teresę, która też była geologiem pracującym w Instytucie, przeżył o ponad 20 lat. Pozostawił syna Janusza i córkę Annę, którzy dochowali się kilku jego prawnuków. Został pochowany na cmentarzu w Milanówku.

Maciej Podemski & Halina Urban